

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.17.2.2025

Pan

Ernest Iwańczuk

Starosta Średzki

Starostwo Powiatowe

ul. I. Daszyńskiego 5

63-000 Środa Wielkopolska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/032 – Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie
środowiskowych domów samopomocy**

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpo@nik.gov.pl

Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej ¹ ul. I. Daszyńskiego 5, 63-000 Środa Wielkopolska
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ernest Iwańczuk, Starosta Średzki, od 23 listopada 2018 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy. 2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024, z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Joanna Kozak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LPO/100/2025 z 2 lipca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Starostwo.

² Dalej również: Starosta.

³ Dz. U. z 2022 r., poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Realizację obowiązku zapewnienia nadzoru nad działalnością prowadzonego przez Powiat Średzki Środowiskowego Domu Samopomocy w Środzie Wielkopolskiej⁵, Starosta, zgodnie z obowiązującymi przepisami⁶, powierzył Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Wielkopolskiej⁷. Nadzór ten był sprawowany prawidłowo.

Przygotowanie dokumentów o charakterze planistyczno-strategicznym, w których ujęto m.in. cele i zadania odnoszące się do wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, poprzedzono rzetelną analizą posiadanych w tym zakresie potrzeb i zasobów. W jednym z nich⁸, dla działań odnoszących się do wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, nie ustalono jednak mierników oceny ich skuteczności, co było działaniem nierzetelnym. Do czasu zakończenia kontroli NIK⁹, dla Powiatu Średzkiego nie opracowano programu ochrony zdrowia psychicznego, co wobec zidentyfikowanych w powiecie potrzeb w tym zakresie, było niezgodne z ustaleniami Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023 – 2030¹⁰ oraz przepisami ustawy o ochronie zdrowia psychicznego¹¹.

Zarząd Powiatu dysponował kompletną dokumentacją określającą zasady funkcjonowania nadzorowanego środowiskowego domu samopomocy, którą zatwierdził¹², po jej wcześniejszym uzgodnieniu przez dyrektora domu z Wojewodą Wielkopolskim.

Starosta rzetelnie uzasadnił każde zgłoszone Wojewodzie Wielkopolskiemu zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na rozwój infrastruktury domu, a sprawozdania z jego działalności potwierdzały, że środki te wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem.

Prawidłowo wydawane były, z upoważnienia Starosty, decyzje kierujące lub przedłużające pobyt w środowiskowym domu, co poprzedzono rzetelnie przeprowadzonym postępowaniem. W każdym roku, spośród lat objętych kontrolą, działający z upoważnienia Starosty, dyrektor powiatowego centrum, przeprowadził w środowiskowym domu wizyty monitorujące, co było działaniem rzetelnym.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: środowiskowy dom lub dom.

⁶ Art. 112 ust. 8 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, ze zm., dalej: ustawa o pomocy społecznej).

⁷ Dalej: powiatowe centrum lub centrum.

⁸ „Powiatowy program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030”.

⁹ Tj. do 20 listopada 2025 r.

¹⁰ Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. poz. 2480).

¹¹ Art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 2 i ust. 4 pkt 1 ustawy z 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917, ze zm., dalej: ustawa o ochronie zdrowia psychicznego).

¹² Zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020 r. poz. 249), dalej: rozporządzenie w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹³ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy
Opis stanu faktycznego	1.1. W Starostwie dysponowano danymi o strukturze demograficznej powiatu oraz analizami dotyczącymi zapotrzebowania na usługi świadczone przez środowiskowy dom samopomocy. Analizy te były prowadzone w powiatowym centrum, z udziałem pracowników domu,¹⁴. I tak, m.in.: - w marcu 2021 r., w analizie sporządzonej na potrzeby opracowania projektu „Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu średzkiego na lata 2021-2023” ujęto m.in. informacje o liczbie miejsc dostępnych w środowiskowym domu, braku osób oczekujących na przyjęcie do tego domu (na 31 grudnia 2020 r.) oraz zaspokajaniu przez dom potrzeb mieszkańców z zaburzeniami psychicznymi¹⁵; (akta kontroli str. 267) - w lutym 2022 r., w analizie świadczeń udzielonych uczestnikom środowiskowego domu w kontekście zdiagnozowanych potrzeb w tym zakresie, m.in.: sformułowano wniosek wskazujący na potrzebę rozszerzenia wsparcia o działania, które pomogą uczestnikom efektywnie przenieść nabyte umiejętności do ich codziennego życia; wskazano obszary, na które należało zwrócić uwagę w pracy z uczestnikami; ustalono, że: od 2022 r. uczestnicy wymagający wsparcia w formie asysty osobistej, będą objęci usługami świadczonymi w ramach rządowego programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, a uczestnicy wymagający zwiększenia aktywności życiowej - wsparciem w ramach usługi mieszkań treningowych i wspomaganych; usługi te realizowało powiatowe centrum; w celu aktywnej integracji zawodowej, edukacyjnej i społecznej, 16 uczestników domu planowano objąć przygotowanym przez powiatowe centrum, programem „Aktywni w Powiecie Średzkim”; (akta kontroli str. 268-270) - w dokumencie z grudnia 2024 r. „Diagnoza potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie istniejących form wsparcia oraz w kontekście trwałości realizowanych projektów w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami w powiecie średzkim”, analizą objęto m.in. dane o: sytuacji demograficznej powiatu z wykorzystaniem danych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i dostępie do świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii z wykorzystaniem danych z Narodowego Funduszu Zdrowia; liczbie orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Środzie Wielkopolskiej w latach 2021-2023 oraz orzeczeń i opinii wydanych przez Zespół Orzekający przy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Środzie Wielkopolskiej w latach szkolnych od 2020 do 2024; omówiono funkcjonujące

¹³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁴ Starosta, w myśl § 12 ust. 1 statutu domu, sprawował nadzór nad jego bieżącą działalnością za pośrednictwem powiatowego centrum, co szerzej omówiono w pkt 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

¹⁵ W analogicznym zakresie analizą objęto dane o warsztacie terapii zajęciowej funkcjonującym w powiecie.

w powiecie placówki wsparcia (środowiskowy dom i warsztat terapii zajęciowej), w tym m.in. ich charakterystykę, zakres działalności, świadczone usługi i najważniejsze inicjatywy, liczbę uczestników i osób oczekujących na przyjęcie¹⁶ oraz charakterystykę uczestników (m.in. według miejsca zamieszkania i rodzaju zaburzeń); za ograniczoną dla mieszkańców powiatu uznano dostępność świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii - pacjenci wymagający hospitalizacji leczenia są poza powiatem, a placówki świadczące usługi ambulatoryjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach finansowania przez Narodowy Fundusz Zdrowia nie zabezpieczają faktycznych potrzeb mieszkańców¹⁷; w dokumencie przedstawiono projekty realizowane w latach 2020-2024 w celu kompleksowego wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w szczególności z zaburzeniami psychicznymi, w sferze: funkcjonowania w codziennym życiu, aktywizacji społecznej i zawodowej, przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu oraz wsparcia osób w wieku senioralnym; analiza danych w tym zakresie wskazywała na rosnącą liczbę i odsetek mieszkańców powiatu wymagających różnych form wsparcia i konieczność rozwoju usług wspierających osoby dorosłe z zaburzeniami psychicznymi oraz rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami; według wniosków sformułowanych w omawianym dokumencie, w obszarze pomocy społecznej Powiat zapewniał wsparcie osobom z zaburzeniami psychicznymi, a za zasadne uznano kontynuowanie dotychczasowych form wsparcia oraz uwzględnienie rosnących potrzeb w zakresie opieki psychiatrycznej i psychogeriatrycznej finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

(akta kontroli str. 271-287)

W opracowanej dla powiatu „Strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu średzkiego na lata 2021-2023”¹⁸, m.in. przedstawiono wyniki diagnozy sytuacji społecznej i demograficznej powiatu, a także omówiono zapotrzebowanie i prognozę zapotrzebowania na usługi z zakresu pomocy społecznej oraz pomocy i wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W diagnozie sytuacji społecznej, w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami, m.in. wskazano na wielkość tej populacji w skali kraju (15%) i w powiecie średzkim (14,5% populacji). Ujęto też informacje o funkcjonowaniu w powiecie środowiskowego domu samopomocy, w tym m.in. o jego typie oraz liczbie osób, które otrzymały w nim wsparcie i miejsc, którymi dysponuje.

(akta kontroli str. 288-340)

Wśród najważniejszych problemów społecznych w powiecie zidentyfikowano m.in.: zagrożenie wykluczeniem społecznym, w szczególności osób z niepełnosprawnościami i starszych oraz niewystarczające zasoby kadrowe w obszarze pomocy społecznej. W ramach prognozy zmian w zakresie objętym Strategią zidentyfikowano m.in. starzenie się społeczeństwa, systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji ogółem, a co za tym idzie również wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami. Za „wyzwanie” uznano m.in. „tworzenie infrastruktury placówek dziennych odpowiadających na

¹⁶ W przypadku środowiskowego domu, w latach 2021-2023 wnioski o przyjęcie miały być rozpatrywane na bieżąco, a według stanu na 30 czerwca w latach 2021-2024, nie było osób oczekujących na przyjęcie.

¹⁷ W analogicznym zakresie analizą objęto dane o warsztacie terapii zajęciowej funkcjonującym w powiecie.

¹⁸ Uchwała Rady Powiatu Średzkiego nr XL/298/2021 z 25 maja 2021 r., dalej: Strategia. Strategia została opracowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Wielkopolskiej.

zapotrzebowanie osób z niepełnosprawnościami i starszych”. Do słabych stron w obszarze „niepełnosprawność oraz starość” zaliczono m.in. ograniczoną dostępność usług opiekuńczych dla osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami. W odpowiedzi na tak zdiagnozowane problemy i potrzeby sformułowano cel strategiczny (nr 2) – aktywna integracja osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. rozwój usług społecznych dla osób i rodzin z problemem niepełnosprawności (2.1.), osiągane m.in. poprzez:

- realizację powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami (2.1.1.), co miało być monitorowane liczbą osób objętych programem;
- rozwój i podnoszenie jakości usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym w ramach działalności środowiskowego domu samopomocy (2.1.2.), co miało być monitorowane liczbą osób korzystających z jego usług;
- wspieranie rozwoju wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami (2.1.5.), co miało być monitorowane liczbą placówek i osób objętych wsparciem.

W pierwotnym brzmieniu Strategii nie określono wartości docelowych (mierników) ww. wskaźników. Sformułowano je natomiast w tym dokumencie, po zmianie wprowadzonej 17 grudnia 2024 r. (o czym dalej). Ze względu na wzmiankowane uzupełnienie, NIK nie formułuje nieprawidłowości w tym zakresie, w odniesieniu do omawianego dokumentu.

(akta kontroli str. 288-340)

Jako realizatorów zadań wpisujących się w cel strategiczny nr 2 wskazano m.in. Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych Starostwa, powiatowe centrum i środowiskowy dom. Realizacja zadań miała być finansowana z budżetu powiatu oraz środków pozyskanych z zewnętrznych funduszy¹⁹. Ze względu na dziesięcioletni okres obowiązywania dokumentu, założono m.in., że „cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu średzkiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach”.

(akta kontroli str. 288-340)

Przyjęte w Strategii cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania zmieniono 17 grudnia 2024 r.²⁰ Po zmianie, w ramach celu strategicznego nr 2 – aktywna integracja osób z niepełnosprawnościami, sformułowano m.in. cel operacyjny – rozwój usług społecznych dla osób i rodzin z problemem niepełnosprawności (2.1.), wyznaczając w jego ramach następujące kierunki działań:

- realizacja powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami (2.1.1.), co miało być monitorowane liczbą zadań zrealizowanych w ramach programu, a oczekiwany poziom realizacji wskaźnika zdefiniowano jako realizację zadań określonych w programie w każdym roku obowiązywania Strategii;
- rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego (2.1.2.), co miało być monitorowane liczbą osób objętych usługami, a oczekiwany poziom realizacji wskaźnika w okresie obowiązywania Strategii zdefiniowano, jako objęcie usługami w każdym roku co najmniej 10 osób;
- organizowanie usług dla osób z niepełnosprawnościami oraz członków rodzin, w tym usług asystenckich (2.1.3.), co miało być monitorowane liczbą osób

¹⁹ Programy centralne, Państwowy Fundusz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, budżet Unii Europejskiej.

²⁰ Uchwała Rady Powiatu Średzkiego nr VIII/74/2024 z 17 grudnia 2024 r.

objętych wsparciem, przy czym oczekiwany poziom realizacji wskaźnika w okresie obowiązywania Strategii zdefiniowano jako objęcie wsparciem w każdym roku co najmniej 40 osób.

(akta kontroli str. 341-356)

Jako koordynatora zadań realizowanych w ramach Strategii wskazano dyrektora powiatowego centrum. Monitoring i ewaluacja miały polegać na systematycznej ocenie realizowanych zadań oraz modyfikacji przyjętych kierunków w przypadku zaistnienia istotnych zmian społecznych. Przyjęto też, że informacja o realizacji Strategii i osiągniętych efektach będzie sporządzana w formie raportów corocznie przedkładanych Radzie Powiatu. Według składanych corocznie raportów, na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi zrealizowano następujące działania:

- w 2022 r., w ramach celów operacyjnych m.in.: 2.1. - udzielono wsparcia 113 osobom, w tym 65 w środowiskowym domu i 65 w warsztacie terapii zajęciowej; 2.3. – dla 113 osób świadczone usługi pobytu dziennego, w tym dla 65 w środowiskowym domu i 48 w warsztacie terapii zajęciowej;
- w 2023 r., m.in. ramach celu operacyjnego: 2.1. – udzielono wsparcia 147 osobom, w tym 62 w środowiskowym domu prowadzonym przez powiat i 37 w domu samopomocy prowadzonym przez gminę²¹, a 48 w warsztacie terapii zajęciowej (kierunek działania 2.1.2.); utworzono Klub Samopomocy dla uczestników projektu „Aktywni w Powiecie Średzkim”²² i Centrum Aktywności Społecznej ze strefą dla osób z niepełnosprawnościami oraz dofinansowano działalność warsztatu terapii zajęciowej dla 48 uczestników (kierunek działania 2.1.5.);
- w 2024 r., m.in. w ramach celu operacyjnego: 2.1. – udzielono wsparcia 149 osobom, w tym 63 w środowiskowym domu prowadzonym przez Powiat i 35 w domu samopomocy prowadzonym przez gminę, a 51 w warsztacie terapii zajęciowej²³ (kierunek działania 2.1.2.), dofinansowano działalność warsztatu terapii zajęciowej (48 uczestników), a także funkcjonowało Centrum Aktywności Społecznej ze strefą dla osób z niepełnosprawnościami (kierunek działania 2.1.5).

(akta kontroli str. 795)

Dla powiatu opracowano „Powiatowy program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030”²⁴. W kwestii diagnozy potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w programie odwołano się do ww. Strategii. Cel strategiczny wyznaczony do osiągnięcia w ramach realizacji programu, w obszarze działań „rehabilitacja społeczna”, sformułowano jako wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu w powiecie. W ramach celu operacyjnego (nr 3) – rozwój specjalistycznych usług w środowisku zamieszkania osób z niepełnosprawnościami - założono m.in. świadczenie usług w ramach istniejących placówek wsparcia, w tym środowiskowych domów dla osób z zaburzeniami psychicznymi (działanie 3.1.). Wskaźnikiem realizacji tego działania miała być liczba placówek i obiektów, w których dofinansowano koszty zakupu wyposażenia. W ramach realizacji celu operacyjnego (nr 5) –

²¹ Środowiskowy Dom Samopomocy w Chromcu o zasięgu gminnym, prowadzony przez Gminę Nowe Miasto nad Wartą.

²² Projekt nie przewidywał utworzenia klubu samopomocy jako jednostki organizacyjnej pomocy społecznej. W ramach realizacji projektu zaplanowano i zrealizowano zajęcia grupowe aktywizujące społecznie i zawodowo.

²³ Warsztat terapii zajęciowej prowadzony na zlecenie powiatu przez jednostkę spoza sektora finansów publicznych.

²⁴ Uchwała Rady Powiatu Średzkiego z 25 maja 2021 r. nr XL/299/2021.

kształtowanie postaw społecznych sprzyjających integracji osób z niepełnosprawnościami i realizacji tych potrzeb – założono zwiększenie integracji osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym, w szczególności poprzez organizację imprez integracyjnych i konferencji oraz promowanie działalności osób z niepełnosprawnościami w ramach organizowanych wystaw prac artystycznych (działanie 5.1.). Wskaźnikiem realizacji zadania miała być liczba zorganizowanych imprez integracyjnych, konferencji i wystaw. Realizatorem ww. działań miały być m.in. Starostwo, powiatowe centrum i środowiskowy dom. Planowane efekty działań w omawianym obszarze zdefiniowano jako: zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego w grupie osób z niepełnosprawnościami, powstanie zintegrowanego systemu wsparcia tych osób oraz zwiększenie ich aktywności społecznej. W programie nie podano wartości docelowych wskaźników realizacji zaplanowanych działań, co szerzej omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 357-371)

W programie przyjęto, że koszty realizacji zadań będą określone przez poszczególne podmioty je realizujące. Jako źródła finansowania programu wskazano środki pochodzące z: budżetu państwa, Państwowego Funduszu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym, Europejskiego Funduszu Społecznego, budżetu powiatu, budżetu realizatorów zadań, innych zewnętrznych źródeł. Realizacja zadań miała być monitorowana w rocznych sprawozdaniach z działalności powiatowego centrum.

(akta kontroli str. 357-371)

W raportach z realizacji „Strategii rozwiązywania problemów społecznych” w latach 2022, 2023 i 2024 odnotowano realizację działań w ramach „Powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030”, z odesłaniem do raportów z realizacji tego programu, które stanowiły załącznik do sprawozdania z działalności powiatowego centrum (cel strategiczny 2, cel operacyjny 2.1., kierunek działania 2.1.1.). W odniesieniu do osób z zaburzeniami psychicznymi lub działalności środowiskowego domu, w raportach wprost wskazano na realizację m.in. takich zadań jak:

- w 2022 r. - na 3 wystawach prezentowano osiągnięcia artystyczne uczestników środowiskowego domu; ze wsparcia środowiskowego domu skorzystało 65 osób, a warsztatów terapii zajęciowej 48 uczestników;
- w 2023 r. – prezentacja rękodzieła wykonanego przez uczestników domu samopomocy i warsztatu terapii zajęciowej; udział w spotkaniach integracyjnych; ze wsparcia domu prowadzonego przez powiat skorzystały 62 osoby, domu prowadzonego przez gminę 37 osób, a warsztatów terapii zajęciowej 48 uczestników; z usług w mieszkaniach chronionych prowadzonych przez powiatowe centrum skorzystało 21 osób, a prowadzonych przez podmiot spoza sektora finansów publicznych – 14, utworzono Centrum Aktywności Społecznej prowadzone przez powiatowe centrum;
- w 2024 r. – prezentacja rękodzieła wykonanego przez uczestników warsztatu terapii zajęciowej; ze wsparcia domu prowadzonego przez powiat skorzystały 63 osoby, domu prowadzonego przez gminę 35 osób, a warsztatów terapii zajęciowej 51 uczestników; z usług w mieszkaniach treningowych i wspomaganych prowadzonych przez powiatowe centrum skorzystało 26 osób, a mieszkań chronionych prowadzonych przez podmiot spoza sektora finansów publicznych – 14.

(akta kontroli str. 389-393, 400-408, 425-435, 439-449, 470-479, 488-499)

Dla Powiatu Średzkiego, do czasu zakończenia w Starostwie kontroli NIK²⁵, nie opracowano lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, o którym mowa w pkt IX Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030²⁶ (zadanie 1), pomimo stwierdzenia ograniczonej dostępności świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii dla mieszkańców powiatu, co szerzej omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 794)

W każdym z lat objętych kontrolą, w powiatowym centrum - w myśl art. 16a ust. 1 - 3 ustawy o pomocy społecznej - przygotowano oceny zasobów pomocy społecznej. Podstawą ich sporządzenia były dane zebrane przez powiatowe centrum za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej²⁷. Ocena, w której przedstawiono dane o sytuacji demograficznej i społecznej w powiecie, obejmowała m.in. informacje o: infrastrukturze, osobach korzystających z pomocy i wsparcia, instytucjonalnych zasobach pomocy i wsparcia, środkach finansowych na wydatki z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów pomocy społecznej w budżecie powiatu. Oceny zasobów, w zależności od ich kategorii, dokonano w skali powiatu, województwa lub kraju, z uwzględnieniem zachodzących zmian.

(akta kontroli str. 505-548, 556-582, 588-631)

W corocznych ocenach sformułowano też wnioski końcowe, ale żaden nie odnosił się wprost do zagadnień dotyczących usług lub wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, czy funkcjonowania środowiskowego domu samopomocy.

(akta kontroli str. 505-548, 556-582, 588-631)

Zgodnie z dyspozycją art. 16a ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, Zarząd Powiatu przedstawił Radzie Powiatu (w terminie do 30 kwietnia lat 2023, 2024 i 2025) i Sejmikowi Województwa Wielkopolskiego (w terminie do 30 czerwca lat 2023, 2024 i 2025), ocenę zasobów pomocy społecznej za lata 2022, 2023 i 2024. Ocenę zasobów za ww. lata Sejmikowi Województwa przekazano z wykorzystaniem CAS (odpowiednio: 26 kwietnia 2023 r., 30 kwietnia 2024 r. i 29 kwietnia 2025 r.).

(akta kontroli str. 500-504, 549-555, 583-587)

1.2. W latach 2022-2024, na terenie powiatu funkcjonowały dwa środowiskowe domy samopomocy, przy czym Powiat Średzki był jednostką prowadzącą jeden z nich. Dom prowadzony przez Powiat był dziennym ośrodkiem wsparcia typu A, B i C²⁸, dla osób: przewlekle psychicznie chorych (A), z niepełnosprawnością intelektualną (B), wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (C). Był przeznaczony dla 60 osób. Drugi dom znajdował się w Chromcu i był prowadzony przez Gminę Nowe Miasto nad Wartą²⁹. Był dziennym ośrodkiem wsparcia typu A, B i C, przeznaczonym dla 35 osób.

(dowód: akta kontroli str. 90-92, 783-784)

²⁵ Tj. do 20 listopada 2025 r.

²⁶ Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. poz. 2480).

²⁷ System informatyczny służący do zbierania i przetwarzania danych statystycznych m.in. w obszarze pomocy społecznej, zarządzany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, dalej: CAS.

²⁸ W rozumieniu § 3 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

²⁹ Według informacji pozyskanych przez powiatowe centrum od Dyrektora Środowiskowego Domu Samopomocy w Chromcu.

Starostwo nie posiadało informacji o liczbie skierowań do środowiskowego domu prowadzonego przez Powiat, wydanych decyzji o przyjęciu do domu oraz ewentualnych odwołań od tych decyzji³⁰. Według danych będących w dyspozycji powiatowego centrum, w latach 2021-2024, do środowiskowego domu skierowano 12 osób (7 w 2022 r., 2 w 2023 r. i 3 w 2024 r.), które były mieszkańcami powiatu średzkiego. W tym czasie, żadnej osobie ubiegającej się o przyjęcie do domu nie wydano decyzji odmawiającej przyjęcia. Na przyjęcie do domu nie oczekiwała żadna osoba (według stanu na koniec lat 2022-2024). Średnio, na przyjęcie do domu³¹ oczekiwano 9 dni w 2022 r., 5 dni w 2023 r. i 9 dni w 2024 r.

(dowód: akta kontroli str. 783-784)

Z usług domu skorzystało 65 osób w 2022 r., 62 w 2023 r. i 63 w 2024 r. W analogicznym okresie z domu odeszło 8 osób (odpowiednio 4, 2 i 2). Rezygnacja wynikała z powodów zdrowotnych (2 osoby) lub osobistych (2 osoby), przejścia do domu pomocy społecznej (2 osoby), podjęcia stażu zawodowego (1 osoba) oraz decyzji opiekuna prawnego uczestnika (1 osoba).

(dowód: akta kontroli str. 783-784)

Powiat Średzki, w latach 2022-2024, nie prowadził klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

(dowód: akta kontroli str. 783-784)

1.3. Ze względu na to, że proces rozpatrywania wniosków o skierowanie do środowiskowego domu nie był prowadzony bezpośrednio przez Starostwo, dokumenty, o których mowa w § 7 ust. 3 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy³², nie wpływały do tej jednostki. Dokumentacja stanowiąca podstawę przyjęcia do domu znajdowała się w powiatowym centrum. Takie rozwiązanie, jak wyjaśnili Wicestarosta i Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych Starostwa, *funkcjonowało jeszcze przed wyodrębnieniem środowiskowego domu ze struktury powiatowego centrum i jest kontynuowane na mocy art. 106 i art. 112 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Wnioski w sprawach o przyjęcie do środowiskowego domu są bezpośrednio kierowane do jednostki realizującej zadanie w tym zakresie, tj. do powiatowego centrum, a dyrektor powiatowego centrum posiada stosowne upoważnienie Starosty do wydawania decyzji w jego imieniu.*

(akta kontroli str. 792-793, 804-805)

Nie stwierdzono, aby opisane wyżej rozwiązanie, niekorzystnie wpływało na przebieg postępowań w sprawie skierowania do domu. Analiza losowo wybranych 15³³ spraw o skierowanie do domu, przedłużenie pobytu lub

³⁰ Takich danych nie posiadano również o domu w Chromcu.

³¹ Licząc od daty wpływu do Powiatowego Centrum wniosku z ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie, do wydania decyzji kierującej do domu.

³² Wniosek o skierowanie do domu na pobyt dzienny lub całodobowy, zaświadczenie lekarskie wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa o występujących zaburzeniach psychicznych, zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada.

³³ W prowadzonych w Powiatowym Centrum rejestrach wydanych decyzji o umieszczeniu i odpłatności w placówkach – Środowiskowy Dom Samopomocy w Środzie Wielkopolskiej odnotowano wydanie łącznie 103 decyzji (21 w 2022 r., 62 w 2023 r. i 20 w 2024). Analizą objęto po 5 spraw z każdego z lat 2022, 2023 i 2024. Objęte analizą dokumenty pozyskano, w trybie art. 29 ust.

rezygnację z pobytu w środowiskowym domu wykazała, że: wnioski o skierowanie (4 sprawy), zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, składano do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o skierowanie, a do wniosków była dołączana dokumentacja, o której mowa w ww. przepisie. Wnioski o przedłużenie pobytu w domu (analizą objęto 11 spraw³⁴), w myśl § 7 ust. 8 ww. rozporządzenia, kierowano do powiatowego centrum m.in. w przypadku braku postępów w realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego, co potwierdzano stosowną dokumentacją. W każdej z objętych analizą spraw, pierwszą decyzję o skierowaniu do domu uczestnika, zgodnie z dyspozycją § 7 ust. 6 ww. rozporządzenia, wydawano na czas określony, nie dłuższy niż 3 miesiące. Decyzje kierujące do domu na czas określony wydawano po dokonaniu oceny możliwości zaproponowania uczestnikowi indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego oraz po ustaleniu okresu niezbędnego do jego realizacji. W każdej sprawie, skierowanie do domu lub przedłużenie pobytu w domu nastąpiło, zgodnie z § 7 ust. 5 ww. rozporządzenia, w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez dyrektora lub zastępcę dyrektora powiatowego centrum, działających z upoważnienia Starosty. O wszczęciu postępowania w sprawie skierowania do domu lub przedłużenia pobytu, w myśl art. 61 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego³⁵, zawiadamiano jego strony (uczestnika, jego przedstawiciela prawnego lub pełnomocnika), które informowano również o przysługujących im w toku postępowania prawach i obowiązkach. Decyzje były wydane w terminie przewidzianym w art. 35 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego. Decyzję uchylającą przedłużenie pobytu w środowiskowym domu wydano z uwzględnieniem rezygnacji uczestnika z pobytu i odpowiedniej decyzji funkcjonującego w domu zespołu wspierająco-aktywizującego.

(dowód: akta kontroli str. 690-706, 843-1066)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dla Powiatu Średzkiego, do czasu zakończenia w Starostwie kontroli NIK, nie opracowano lokalnego programu ochrony zdrowia psychicznego, co było niezgodne z postanowieniami pkt IX Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030, w zw. z art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 2 i ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego. W myśl ww. regulacji, ochronę zdrowia psychicznego zapewniają m.in. organy administracji samorządowej, a do zadań własnych powiatów należy prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Do zadań powiatu należy też opracowanie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym rozwoju centrum zdrowia psychicznego oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży w powiecie.

1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, z Powiatowego Centrum. W okresie objętym kontrolą środowiskowy dom nie świadczył usług całodobowego pobytu i nie ustalał odpłatności za usługi.

³⁴ W tym jedna dotycząca uczestnika, który następnie zrezygnował z uczestnictwa w środowiskowym domu.

³⁵ Ustawa z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572, ze zm., dalej: Kodeks postępowania administracyjnego).

(akta kontroli str. 271-287, 794)

Wicestarosta wyjaśnił, że dotychczas nie opracowano powiatowego programu ochrony zdrowia psychicznego przede wszystkim ze względu na złożoność tematyki oraz troskę o ujęcie w tym dokumencie właściwych kierunków działań, co z kolei wymaga zaangażowania wielu specjalistów oraz odpowiedniego nakładu pracy i czasu. W Starostwie podjęto już prace nad opracowaniem programu. Obecnie jest to etap zbierania danych statystycznych w zakresie sytuacji zdrowia psychicznego mieszkańców powiatu.

(akta kontroli str. 810)

NIK zauważa, że program ochrony zdrowia psychicznego o zasięgu powiatowym, uwzględniający specyfikę zdiagnozowanych lokalnych potrzeb w tym zakresie, sprzyja tworzeniu dogodnych i adekwatnych do potrzeb warunków szeroko rozumianej instytucjonalnej opieki nad zdrowiem psychicznym mieszkańców powiatu. Zasadność jego opracowania dla Powiatu Średzkiego nabiera szczególnego znaczenia wobec zdiagnozowanych potrzeb w tym zakresie, a zwłaszcza ograniczonej dostępności dla mieszkańców świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii³⁶ oraz uznania przez władze Powiatu za zasadne uwzględnienia w podejmowanych działaniach rosnących potrzeb w zakresie opieki psychiatrycznej i psychogeriatrycznej finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia (co opisano w pkt 1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 271-287)

2. Starosta nie zapewnił, by w „Powiatowym programie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030” – w odniesieniu do wyznaczonych celów i działań objętych kontrolą zagadnień – zdefiniowano mierniki, tj. pożądane, wyznaczone do osiągnięcia wartości, świadczące o poziomie realizacji wyznaczonych celów i zamierzonych działań, co było działaniem nierzetelnym. I tak:

- w ramach celu operacyjnego (nr 3) – rozwój specjalistycznych usług w środowisku zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, nie wskazano ilu placówkom i obiektom planowano dofinansować koszty zakupu wyposażenia,
- w ramach realizacji celu operacyjnego (nr 5) – kształtowanie postaw społecznych sprzyjających integracji osób z niepełnosprawnościami i realizacji tych potrzeb, nie wskazano planowanej do zorganizowania liczby imprez integracyjnych, konferencji i wystaw.

(akta kontroli str. 362-365)

Wicestarosta wyjaśnił m.in., że *w przepisach obowiązujących obecnie i w czasie uchwalenia ww. programu, nie było wymogu wskazywania liczbowych mierników, a program odpowiada wymogom ustawowym. Potwierdził to Wojewoda Wielkopolski, który jako organ nadzoru, nie wydał wobec uchwały przyjmującej program, rozstrzygnięcia nadzorczego w zakresie jej niezgodności z prawem.*

(akta kontroli str. 810)

NIK nie kwestionuje zgodności ww. „Powiatowego programu (...)” z przepisami prawa. Wskazuje natomiast, że rzetelnie opracowane dokumenty o charakterze strategicznym powinny zawierać nie tylko konkretne i proste, mierzalne, dające

³⁶ Pacjenci wymagający hospitalizacji leczenia są poza powiatem, a placówki świadczące usługi ambulatoryjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach finansowania przez Narodowy Fundusz Zdrowotnej nie zabezpieczają faktycznych potrzeb mieszkańców powiatu.

się ocenić jakościowo, realne do osiągnięcia, określone w czasie cele i działania oraz przypisane im wskaźniki, ale również mierniki, tak by możliwa była ocena skuteczności i stopnia realizacji przyjętych w nich założeń³⁷. Bez odniesienia się do zaplanowanych mierników jest to niemożliwe.

OCENA CZĄSTKOWA

Dla Powiatu Średzkiego rzetelnie zidentyfikowano potrzeby w zakresie świadczenia usług osobom z zaburzeniami psychicznymi, korzystając przy tym m.in. z szerokiego zakresu danych o strukturze demograficznej mieszkańców powiatu, stanie ich zdrowia, zakresie usług pomocy społecznej, z których korzystali mieszkańcy oraz dostępności do tych usług. Wywiązano się również z obowiązku corocznego dokonania oceny zasobów pomocy społecznej, korzystając przy tym z analizy posiadanych w tym zakresie danych. Stosownie do zdiagnozowanych potrzeb, dla Powiatu opracowano i realizowano strategie i programy, które miały służyć m.in. zapewnieniu adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb usług wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ocenę skuteczności zadań realizowanych w ramach „Powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030” uniemożliwiało niezdefiniowanie mierników poziomu ich wykonania. Pomimo zdiagnozowania znacznych potrzeb w zakresie ochrony zdrowia psychicznego i ograniczonej dla mieszkańców powiatu dostępności do usług w tym zakresie finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, do czasu zakończenia kontroli NIK nie wywiązano się z obowiązku opracowania powiatowego programu ochrony zdrowia psychicznego. Decyzje kierujące lub przedłużające pobyt w środowiskowym domu były prawidłowo wydawane, z upoważnienia Starosty. Ich wydanie w każdym objętym kontrolą przypadku poprzedzono rzetelnie przeprowadzonym postępowaniem.

OBSZAR 2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2022-2024, Powiat Średzki prowadził środowiskowy dom samopomocy samodzielnie, nie zlecając tego zadania organizacjom spoza sektora finansów publicznych.

(dowód: akta kontroli str. 90-92, 790)

2.2. Starostwo, jako jednostka wykonująca zadania powiatu, nie zgłaszało Wojewodzie Wielkopolskiemu zapotrzebowania na środki finansowe z rezerwy celowej na rozwój infrastruktury środowiskowego domu samopomocy. Starostwo nie ubiegało się również o środki na utworzenie domu, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub na uruchomienie nowych miejsc w już funkcjonującym domu.

(akta kontroli str. 735-738)

Zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na prowadzenie i rozwój środowiskowego domu w latach 2022-2024³⁸ zgłaszano Wojewodzie Wielkopolskiemu z wykorzystaniem CAS. Zapotrzebowanie na poszczególne lata

³⁷ Zobacz np.: Standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, cz. II B6 Określanie celów i zadań, monitorowanie i ocena ich realizacji - Komunikat Ministra Finansów Nr 23 z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84.

³⁸ Zapotrzebowanie na rok 2022 (WUW-PS-I-JD-1(P)/2022, zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na 2023 r. (WUW-PS-I-JD-8(P)/2022), zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na 2024 r. (WUW-PS-I-JD-9(P)/2023).

przygotowywał dyrektor środowiskowego domu i przekazywał je (w CAS) do powiatowego centrum. Po weryfikacji, dyrektor centrum, działając z upoważnienia Starosty, przekazywał (również w CAS) zapotrzebowanie do Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Kwoty zapotrzebowania zgłoszone Wojewodzie Wielkopolskiemu wynosiły:

- na 2022 r. – 104 350,69 zł³⁹, z przeznaczeniem na: kontynuację prac remontowych w piwnicy budynku siedziby domu, w szczególności zawilgoconych i pokrytych grzybem ścian w szatni uczestników, pomieszczeń magazynowych i korytarzy (wnioskowano o 43 224,70 zł netto); likwidację wanny i budowę kabiny prysznicowej, zamontowanie pochwyty i urządzeń sanitarnych w toaletach uczestników domu (wnioskowano o 21 253,38 zł netto); wymianę oświetlenia w pokoju wsparcia pedagogicznego (wnioskowano o 1328,35 zł netto); malowanie klatki schodowej i pomieszczeń na I piętrze budynku będącego siedzibą domu (wnioskowano o 19 031,53 zł netto);
- na 2023 r. – 130 877,36 zł⁴⁰, z przeznaczeniem na kontynuację prac remontowych w pomieszczeniach domu, w tym w szczególności: remont pomieszczeń piwnicznych (39 136,61 zł) i szatni uczestników w piwnicy (wnioskowano o 6642,79 zł), dostosowanie toalety do potrzeb uczestników (32 081,98 zł), remont korytarza, pracowni stolarskiej oraz klubu i jego zaplecza (13 242,99 zł), malowanie klatki schodowej i korytarza (31 807,94 zł), wymianę oświetlenia w pokoju wsparcia pedagogicznego, tak by było dostosowane do potrzeb uczestników (1 964,82 zł); zakup wyposażenia, tj. zestawu komputerowego z oprogramowaniem na potrzeby pracowni komputerowej (6 000 zł);
- na 2024 r. – 98 418,86 zł⁴¹, z przeznaczeniem na: remont łazienki (45 124,31 zł) i szatni uczestników (12 667,65 zł), zaplecza kuchni przy pracowni rzemieślniczej (9890,42 zł), wymianę drzwi w sali ogólnej i jadalni (14 284,00 zł) i kontynuację remontu pomieszczeń magazynowych (16 452,48 zł).

(akta kontroli str. 733-738, 739-741, 743-745, 746-749)

Każdorazowo, wraz ze zgłoszeniem zapotrzebowania, do Wojewody Wielkopolskiego kierowano pismo, w którym Starosta przedstawiał uzasadnienie konieczności przeprowadzenia remontów, m.in.: usunięcia skutków zalania pomieszczeń (np. zawilgocenie i zagrzybienie pomieszczeń w piwnicy), likwidacji rozwiązań utrudniających samodzielne korzystanie z pomieszczeń przez uczestników (np. wymiana wanny na prysznic, montaż pochwyty), dostosowanie oświetlenia do zmieniającego się układu i powierzchni pomieszczeń oraz potrzeb uczestników i pracowników; zakupu nowego komputera wraz z oprogramowaniem. W każdym z ww. pism odnotowano, że załącznik do nich stanowią kosztorysy prac remontowych.

(akta kontroli str. 742, 750-751, 752-753)

Środki z rezerwy celowej (cz. 85, poz. 25) przeznaczone na finansowanie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Powiat Średzki otrzymał w 2024 r. W pozostałych latach objętych kontrolą takich środków nie otrzymał. Dyrektor powiatowego centrum wyjaśniła, że *Wojewoda Wielkopolski nie informował o przyczynach odmowy przyznania środków z rezerwy celowej na lata 2022 i 2023. Ani powiatowe centrum, ani przedstawiciele Powiatu nie występowali z zapytaniem w tej sprawie do Wojewody ponieważ uznano, że sprawy te monitoruje dyrektor środowiskowego domu, będący w stałym kontakcie*

³⁹ Kwota brutto, na którą składają się: kwota netto 84 837,96 zł, podatek VAT 19 512,73 zł.

⁴⁰ Kwoty podano w wartościach brutto.

⁴¹ Kwoty podano w wartościach brutto.

z pracownikami Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego. Z informacji przekazanych przez Dyrektora Domu wynikało, że przyczyną nieprzekazania środków była ich ograniczona wielkość w dyspozycji Wojewody Wielkopolskiego. Środki z rezerwy celowej przyznane w 2024 r. umożliwiły wykonanie wcześniej zaplanowanych robót.

Przyczyny nieprzyznania środków nie były znane również w Starostwie. Wicestarosta i Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych wyjaśnili m.in., że za kwestie pozyskania dodatkowych środków na działalność domu odpowiadał jego dyrektor, jako kierujący jednostką realizującą zadania z zakresu administracji rządowej. Gdyby realizacja zadań domu miała być zagrożona ze względu na brak środków, jego dyrektor byłby zobowiązany zgłosić to Zarządowi Powiatu, co w omawianej sprawie nie miało miejsca.

(akta kontroli str. 736, 754-755, 798, 804)

Środki finansowe z rezerwy celowej w wysokości 98 419 zł, miały być przeznaczone na: remont łazienki dla uczestników przy pokoju treningowym, kuchni z pracownią rzemieślniczą, pomieszczeń piwnicznych pod kuchnią i szatni uczestników oraz wymianę drzwi w sali ogólnej – jadalni⁴². Według przedłożonego rozliczenia, dotację wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, ponosząc z tego tytułu wydatki w wysokości 95 899,99 zł. Niewykorzystaną część dotacji (2519,01 zł) zwrócono 30 grudnia 2024 r.

(akta kontroli str. 754-759)

2.3. Środowiskowy dom, od 1 stycznia 2020 r., był odrębną jednostką organizacyjną działającą w formie jednostki budżetowej⁴³. W Starostwie nie opracowano dokumentacji ustalającej zasady finansowania działalności domu, w tym regulującej zasady wnioskowania o przyznanie dotacji celowej na prowadzenie i rozwój domu lub wykorzystania i rozliczenia otrzymanych przez dom środków finansowych. Za realizację zadań statutowych i budżetowych domu odpowiadał jego dyrektor⁴⁴. Odpowiedzialność za gospodarkę finansową tej jednostki ponosili jej dyrektor i główny księgowy, w zakresie powierzonym przez dyrektora⁴⁵.

(akta kontroli str. 88-89)

- Na działalność domu, poza środkami z rezerwy celowej (cz. 85, poz. 25) przyznanymi w 2024 r., Wojewoda Wielkopolski przyznał środki w wysokości:
- w 2022 r. – 1 490 723,00 zł, z czego: 1 392 460,00 zł to dotacja ustalona według zasad, o których mowa w art. 51c ust. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, 82 263,00 zł z tytułu zwiększenia, w myśl art. 51c ust. 5 ww. ustawy, dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, którzy posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji⁴⁶, 16 000,00 zł z tytułu zwiększenia dotacji, w myśl art. 51c ust. 4 ww. ustawy,

⁴² Zawiadomienie Wojewody Wielkopolskiego z 30 kwietnia 2024 r. (sygn. FB-I.3111.105.2024.6) o decyzji Ministra Finansów z 24 kwietnia 2024 r. (sygn. MF/FS4.4143.3.60.2024.MF.840).

⁴³ Wcześniej dom funkcjonował w strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Wielkopolskiej.

⁴⁴ Zobacz: § 9 ust. 4 statutu środowiskowego domu.

⁴⁵ Zobacz: § 11 ust. 3 statutu środowiskowego domu.

⁴⁶ W związku z programem „Za życiem” - uchwała Rady Ministrów w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” nr 160 z 20 grudnia 2016 r. (M.P. poz. 1250).

- w zależności od liczby uczestników oraz zakresu, jakości i rodzaju świadczonych usług;
- w 2023 r. – 1 818 132,56 zł, z czego: 1 708 088,00 zł to dotacja ustalona według zasad, o których mowa w art. 51c ust. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, a 110 044,56 zł z tytułu zwiększenia, w myśl art. 51c ust. 5 ww. ustawy, dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu (...);
 - w 2024 r. – 1 937 232,43 zł⁴⁷, z czego: 1 701 012,43 zł to dotacja ustalona według zasad, o których mowa w art. 51c ust. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej, 126 759,60 zł z tytułu zwiększenia, w myśl art. 51c ust. 5 ww. ustawy, dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu (...), 109 460,40 zł to dotacja z rezerwy celowej przeznaczona na wypłatę dodatków motywacyjnych dla pracowników środowiskowego domu⁴⁸.

(akta kontroli str. 736-738, 768-782, 800-801)

Środowiskowy dom przekazał Zarządowi Powiatu sprawozdania z wykonania planu finansowego dochodów⁴⁹ i wydatków budżetowych⁵⁰ za lata 2022, 2023 i 2024. Plan wydatków na te lata wykonano w 98,8%, 94,5% i 98,8%. Zarządowi Powiatu przekazano również sprawozdania merytoryczne z działalności środowiskowego domu oraz informacje o przebiegu wykonania budżetu domu za lata 2022, 2023 i 2024. Przedłożone do kontroli sprawozdania z wykorzystania w latach 2022-2024 środków przekazanych na podstawie art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, sporządzone przez środowiskowy dom, wskazywały, że środki te wykorzystano prawidłowo, to jest na wynagrodzenia i dodatki do wynagrodzeń pracowników domu, zakup wyposażania i materiałów do ich pracy oraz szkolenia i zakup usług. W 2022 r. wykorzystano całość otrzymanej dotacji, a w latach 2023 i 2024 nie wykorzystano środków w wysokości 0,13 zł i 724,99 zł.

(akta kontroli str. 633-653, 676-689, 773-782)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą prawidłowo zgłaszano Wojewodzie Wielkopolskiemu zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na rozwój infrastruktury domu. Każde zapotrzebowanie było rzetelnie uzasadnione przez Starostę i uzyskało akceptację, działającego z upoważnienia Starosty, dyrektora powiatowego centrum. Środki finansowe otrzymane na działalność domu, jak wskazują sprawozdania przygotowane przez jego dyrektora, wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, a ich niewykorzystaną część terminowo zwrócono Wojewodzie Wielkopolskiemu.

OBSZAR 3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy

1. Starostwo posiadało dokumenty określające funkcjonowanie domu, o których mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów

⁴⁷ Suma środków przekazanych przez Wojewodę Wielkopolskiego w 2024 r. - wraz ze środkami z rezerwy celowej (cz. 85, poz. 25) w wysokości 98 419 zł, to 2 035 651,43 zł.

⁴⁸ Uchwała Rady Ministrów w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” nr 62 z 19 czerwca 2024 r. (M.P. poz. 505) i umowa między Wojewodą Wielkopolskim a Powiatem Średzkim nr PS-II.29.dodatek/P/ps/2024.

⁴⁹ Rb-27S za okres od początku roku do 31 grudnia.

⁵⁰ Rb-28S za okres od początku roku do 31 grudnia.

samopomocy, tj.: statut domu, regulamin organizacyjny, program działalności i plany pracy domu na każdy rok objęty kontrolą.

(akta kontroli str. 88-226)

Statut nadano placówce 29 listopada 2019 r.⁵¹, w związku z wyodrębnieniem jej, z dniem 1 stycznia 2020 r., ze struktury powiatowego centrum. W statucie ujęto m.in. postanowienia o właściwości miejscowej domu, jego typie, celu działalności i zadaniach, organizacji, gospodarce finansowej oraz podmiotach sprawujących nadzór nad jego działalnością.

(akta kontroli str. 88-92)

Regulamin organizacyjny domu, zgodnie z dyspozycją § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, opracował jego dyrektor, w uzgodnieniu z Wojewodą Wielkopolskim, a zatwierdził - 18 sierpnia 2020 r. - Zarząd Powiatu Średzkiego⁵². W regulaminie ustalono m.in. liczbę miejsc dla uczestników (60 osób); wskazano kategorię osób, dla których dom był przeznaczony⁵³, czas (dni tygodnia i godziny) w jakich dom działa, w jakim prowadzone są zajęcia z uczestnikami oraz w jakim możliwe są przerwy w jego funkcjonowaniu. W regulaminie ustalono też zasady przyjęcia do domu i odpłatności za usługi (poprzez odesłanie do ustawy o pomocy społecznej), organizację i zasady funkcjonowania, ze wskazaniem zadań poszczególnych zespołów⁵⁴. Wskazano świadczone usługi oraz prawa i obowiązki uczestników. Przyjęte w regulaminie organizacyjnym rozwiązania, wynikające z typu domu, liczby miejsc, czasu pracy, przyjęć i odpłatności za usługi, kadry i świadczonych usług, odpowiadały postanowieniom rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy.

(akta kontroli str. 94-116)

Programy działalności domu, odrębne dla każdego typu (A, B, C), zgodnie z § ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, opracował dyrektor domu w uzgodnieniu z Wojewodą Wielkopolskim, a zatwierdził - 18 sierpnia 2020 r. - Zarząd Powiatu Średzkiego⁵⁵. W każdym z programów ujęto m.in. cele szczegółowe, formy działalności prowadzonej dla osiągnięcia celów, metody, sposoby i kryteria oceny postępów uczestników, możliwości realizacyjne poszczególnych form działania, zakładane rezultaty realizacji programu oraz kierunki dalszego rozwoju.

(akta kontroli str. 117-141)

Plan pracy domu, odrębny na każde z lat 2022-2024, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, opracował dyrektor domu we współpracy z Wojewodą Wielkopolskim, a zatwierdził - odpowiednio 15 grudnia 2021 r., 21 lutego 2023 r. i 9 stycznia 2024 r. - Zarząd Powiatu Średzkiego⁵⁶. W planach ujęto m.in. priorytety działań grup i pracowni (gospodarstwa domowego, komputerowej, rzemieślniczej) oraz rodzaje i cele zajęć, planowane treści i formy pracy w ramach poszczególnych treningów (np.

⁵¹ Uchwała nr XVII/123/2019 z 28 listopada 2019 r.

⁵² Uchwała nr 428/2020 z 18 sierpnia 2022 r. Od 8 lipca 2025 r. obowiązuje regulamin organizacyjny zatwierdzony uchwałą Zarządu Powiatu nr 243/2025.

⁵³ Jak w statucie, dom przeznaczony dla osób przewlekłe psychicznie chorych, z niepełnosprawnością intelektualną, wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

⁵⁴ Zespoły: wspierająco-aktywizujący, finansowo-administracyjny, gospodarczy.

⁵⁵ Uchwała nr 429/2020 z 18 sierpnia 2020 r.

⁵⁶ Uchwały nr: 689/2021 (plan pracy na 2022 r.), 958/2023 (plan pracy na 2023 r.), 1158/2024 (plan pracy na 2024 r.), 146/2025 (plan pracy na 2025 r.).

funkcjonowania w codziennym życiu, samoobsługi, higieny, dbałości o wygląd zewnętrzny, umiejętności praktycznych, kulinarnych, spędzania wolnego czasu, gospodarowania własnymi środkami finansowymi, komunikacji interpersonalnej), wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i aktywizacji zawodowej. Plany pracy domu na poszczególne lata, jak wyjaśniła Dyrektor Środowiskowego Domu, *były konsultowane z dyrektorem powiatowego centrum przed ich uzgodnieniem z Wojewodą Wielkopolskim i zatwierdzeniem przez jednostkę prowadzącą.*

(akta kontroli str. 142-226)

Dyrektor środowiskowego domu nie przedłożyła Zarządowi Powiatu, do weryfikacji i oceny, regulaminu organizacyjnego domu, programu działalności, ani planów pracy na lata 2022-2025 przed ich uzgodnieniem z Wojewodą Wielkopolskim. Wicestarosta i Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych, wyjaśnili m.in., że *dyrektor środowiskowego domu konsultował projekty ww. dokumentów z dyrektorem powiatowego centrum, który – na mocy art. 112 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej – sprawuje z upoważnienia Starosty nadzór nad działalnością środowiskowego domu.* Według wyjaśnień, *dyrektor powiatowego centrum nie wносił uwag do ww. dokumentów.*

(akta kontroli str. 804)

W Starostwie nie posiadano sprawozdań z działalności domu w latach budżetowych 2022, 2023 i 2024, o których mowa w § 25 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁵⁷. Dyrektor środowiskowego domu sporządziła to sprawozdanie za każde z lat budżetowych 2022, 2023 i 2024 w aplikacji CAS i - według Wyjaśnień Wicestarosty, Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych oraz Dyrektor Środowiskowego Domu – *zapoznała z jego treścią, za pośrednictwem aplikacji CAS, dyrektora powiatowego centrum, a następnie – w obecności dyrektora powiatowego centrum i po podpisaniu sprawozdania przez niego z upoważnienia Starosty – przekazała je do Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.*

(akta kontroli str. 804, 806-807)

W Starostwie nie analizowano sprawozdań z działalności środowiskowego domu i nie formułowano zaleceń w tym obszarze. Wicestarosta i Kierownik Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych wyjaśnili m.in., że *działalność środowiskowego domu jest analizowana w ramach corocznego przygotowania „Raportu o stanie powiatu”⁵⁸ oraz innych dokumentów odnoszących się do spraw osób z niepełnosprawnościami, w tym z zaburzeniami psychicznymi. Ze sprawozdaniami zapoznaje się, na etapie ich przygotowania i przekazania wojewodzie, dyrektor powiatowego centrum, co odbywa się w ramach nadzoru sprawowanego z upoważnienia Starosty.* Dyrektor środowiskowego domu wyjaśniła, że *do Starostwa były przekazywane (w formie opisowej) informacje o działalności domu obejmujące m.in. dane o formach i efektach prowadzonej działalności, przeprowadzonych szkoleniach i stanie zatrudnienia, tożsame z zakresem danych ujmowanych w sprawozdaniach. Wyniki analizy tych danych były wykorzystywane do sporządzenia raportów o stanie powiatu.*

(akta kontroli str. 804)

⁵⁷ Przedłożone do kontroli sprawozdania za lata budżetowe 2022, 2023 i 2024 pobrano, na potrzeby kontroli NIK, z Powiatowego Centrum.

⁵⁸ Zobacz: BIP Powiat Średzki - Raporty o stanie Powiatu Średzkiego.

2. Nadzór nad bieżącą działalnością środowiskowego domu, w myśl jego statutu, sprawuje Starosta za pośrednictwem powiatowego centrum. W regulaminie organizacyjnym powiatowego centrum nie wskazano komórki organizacyjnej (sekcji), zespołu lub stanowiska pracy, do którego zadań należałby nadzór nad działalnością środowiskowego domu lub współpraca z domem. Nadzór nad powiatowym centrum, w myśl regulaminu organizacyjnego Starostwa, do 10 czerwca 2024 r. sprawował Wicestarosta, a następnie Starosta. W regulaminie organizacyjnym Starostwa nie wskazano komórki organizacyjnej lub stanowiska odpowiedzialnych za kontrolowanie działalności środowiskowego domu. Do zadań Wydziału Oświaty i Kultury, w myśl regulaminu organizacyjnego, należała natomiast współpraca z ośrodkami wsparcia i powiatowym centrum⁵⁹.

(akta kontroli str. 5-83, 90-92, 227-266)

Pracownicy Starostwa, w latach 2022-2025 (do 10 lipca) nie przeprowadzali kontroli funkcjonowania środowiskowego domu. Takiej kontroli nie przeprowadzali również pracownicy urzędu wojewódzkiego.

(akta kontroli str. 787)

W ramach nadzoru nad działalnością środowiskowego domu, dyrektor powiatowego centrum:

- konsultował z dyrektorem środowiskowego domu projekty planów pracy domu na lata 2022, 2023 i 2024; do projektów planów nie wniesiono uwag lub zastrzeżeń;
- przeprowadził w domu 5 wizyt monitorujących (po dwie w latach 2022 i 2023 oraz 1 w 2024 r.); celem wizyt było: w 2022 r. – sprawdzenie prawidłowości organizacji dowozu uczestników, w wyniku czego zmieniono organizację dowozów, tak by ją usprawnić i by uwzględniała potrzeby uczestników; sprawdzenie prawidłowości pracy zespołu wspierająco-aktywizującego w zakresie planowania zajęć dla uczestników i uczestniczek, w wyniku czego opracowano zmiany w planach zajęć i dyżurów oraz planach pracy, tak by w pełni uwzględniały indywidualne potrzeby i możliwości uczestników; w 2023 r. – sprawdzenie działalności zespołu wspierająco-aktywizującego w zakresie prawidłowości oceny realizacji przez uczestników indywidualnych planów postępowania wspierająco-aktywizującego, w którym to obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości; omówienie udziału części uczestników w projekcie „Aktywni w Powiecie Średzkim”, sprawdzenie organizacji pracy zespołu wspierająco-aktywizującego w związku z dłuższą nieobecnością dyrektora środowiskowego domu, w wyniku czego nie stwierdzono nieprawidłowości; w 2024 r. – omówienie wyników półrocznych ocen realizacji przez uczestników planów postępowania wspierająco-aktywizującego, w wyniku czego nie stwierdzono nieprawidłowości; omówienie wyników anonimowego badania ankietowego poziomu zadowolenia z usług środowiskowego domu przeprowadzonego wśród jego 58 uczestników, wskazujących na wysoki poziom zadowolenia z usług domu⁶⁰; wyniki badania miały być uwzględniane w dalszej realizacji zadań;

⁵⁹ Zobacz: § 28 regulaminu organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Środzie Wielkopolskiej uchwalonego przez Zarząd Powiatu Średzkiego 10 czerwca 2025 r. (uchwała nr 231/2025); w omawianym zakresie postanowienia wcześniej obowiązujących regulaminów organizacyjnych były tożsame (uchwały Zarządu Powiatu Średzkiego nr 906/2022 z 6 grudnia 2022 r. i nr 26/2024 z 11 czerwca 2024 r.).

⁶⁰ Spośród 58 ankietowanych, 56 czuło się w domu dobrze i bezpiecznie oraz lubi uczestniczyć w zajęciach.

- zorganizował w 2024 r. dwa spotkania z pracownikami domu i członkami zespołu wspierająco-aktywizującego, na których omówiono zagadnienia dotyczące prawnych, organizacyjnych i finansowych aspektów funkcjonowania domu; na jednym z tych spotkań omówiono również oceny realizacji indywidualnych planów postępowania wspierająco-aktywizującego przez uczestników, które odpowiadały ich indywidualnym potrzebom i możliwościom.

(akta kontroli str. 707-732)

3. W prowadzonych w Starostwie ewidencjach skarg i wniosków, obejmujących lata 2022-2024, nie odnotowano wpływu skargi lub wniosku na funkcjonowanie środowiskowego domu samopomocy. Skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich na niewłaściwe traktowanie jednego z uczestników domu skierowała jego opiekunka prawna. Biuro Rzecznika, w trybie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁶¹, poprosiło Starostę o złożenie wyjaśnień w sprawie poruszanej w skardze. O ustosunkowanie się do zarzutów Starosta bezzwłocznie poprosił dyrektora powiatowego centrum. Stanowisko w tej sprawie Staroście przedstawił też dyrektor środowiskowego domu, wraz z m.in. dokumentacją dotyczącą przebiegu funkcjonowania uczestnika w domu oraz działań podjętych w związku ze sprawą poruszoną w skardze. Starosta po zbadaniu sprawy i przeprowadzeniu postępowania przekazał Rzecznikowi (20 lipca 2022 r.) wyjaśnienia wraz ze zgromadzoną dokumentacją.

(akta kontroli str. 811-825, 841-842)

Skargę tej samej treści skarżąca skierowała również do Kuratorium Oświaty w Warszawie i Biura Rzecznika Praw Pacjenta, które przekazały ją Staroście, jako organowi właściwemu do rozpatrzenia, odpowiednio 28 czerwca 2022 r. i 18 lipca 2022 r. Wpływu skargi nie odnotowano w ewidencji skarg i wniosków, co szerzej omówiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Starosta, korzystając z materiału zgromadzonego na potrzeby złożenia wyjaśnień Rzecznikowi Praw Obywatelskich, powiadomił skarżącą o niezasadności skargi pismem z 2 sierpnia 2022 r. (doręczonym 3 sierpnia 2022 r.).

(dowód: akta kontroli str. 826-839)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W ewidencji skarg i wniosków prowadzonej w Starostwie nie ujęto skargi przekazanej Staroście, jako organowi właściwemu do jej rozpatrzenia, przez Kuratora Oświaty w Warszawie (28 czerwca 2022 r.) i Rzecznika Praw Pacjenta (18 lipca 2022 r.).

(dowód: akta kontroli str. 826-839)

Wicestarosta i Kierownik Wydziału Organizacyjno-Prawnego Starostwa wyjaśnili m.in., że *skargę przekazaną według właściwości przez Kuratorium Oświaty w Warszawie i Rzecznika Praw Pacjenta potraktowano jako kontynuację wcześniejszych działań i korespondencji w tej samej sprawie, prowadzonej z Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Sprawę potraktowano całościowo, dlatego dla pism z Kuratorium Oświaty i Rzecznika Praw Pacjenta nie założono odrębnych spraw (teczek) i nie ujęto ich w ewidencji skarg.*

(akta kontroli str. 840)

⁶¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1264, ze zm.

NIK zauważa, że postępowanie przeprowadzone na potrzeby złożenia wyjaśnień Rzecznikowi Praw Obywatelskich i postępowanie w sprawie rozpatrzenia skargi pierwotnie skierowanej do niewłaściwych organów, były w istocie dwoma odrębnymi postępowaniami. Ich wpływ powinien zatem zostać odrębnie odnotowany w stosownej ewidencji, zgodnie ze stanem faktycznym.

OCENA CZĄSTKOWA

Starosta wywiązał się z obowiązku zapewnienia sprawowania nadzoru i kontroli nad funkcjonowaniem środowiskowego domu, powierzając realizację zadań w tym zakresie, zgodnie z dyspozycją art. 112 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej, powiatowemu centrum. Zarząd Powiatu, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów, zatwierdził dokumenty określające funkcjonowanie domu, których treść, w myśl ww. przepisu, została wcześniej uzgodniona przez dyrektora środowiskowego domu z Wojewodą Wielkopolskim. Zapewniono również terminowe wywiązanie się dyrektora środowiskowego domu z obowiązku przygotowania i przekazania Wojewodzie Wielkopolskiemu sprawozdań z działalności domu. Każdego roku, działający z upoważnienia Starosty, dyrektor powiatowego centrum przeprowadził w środowiskowym domu wizyty monitorujące, w ramach których ocenił prawidłowość realizacji wybranych zagadnień, co było działaniem rzetelnym.

W ewidencji skarg i wniosków nie odnotowano wpływu jednej skargi.

IV. Uwagi i wnioski

- Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zapewnienie:
- 1) opracowania dla Powiatu Średzkiego programu ochrony zdrowia psychicznego uwzględniającego zidentyfikowane w tym zakresie potrzeby mieszkańców,
 - 2) zdefiniowania w „Powiatowym programie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030” mierników oceny skuteczności zadań wskazanych do realizacji w ramach celów operacyjnych nr 3 i 5⁶²,
 - 3) ujęcia w stosownej ewidencji skargi przekazanej Staroście, jako organowi właściwemu do jej rozpatrzenia, przez Kuratora Oświaty w Warszawie (28 czerwca 2022 r.) i Rzecznika Praw Pacjenta (18 lipca 2022 r.).

Uwagi NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

⁶² W zakresie omówionym w pkt 2 w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, w obszarze nr 1.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 21 listopada 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler

Joanna Kozak
doradca ekonomiczny
/podpisano elektronicznie/

Dyrektor Delegatury
z up. Wicedyrektor

dr Zuzanna Kaźmierczak
/podpisano elektronicznie/